

Žít a nechat žít

Popeleční středou jsme začali postní dobu. Postní doba se latinsky řekne *Tempus quadragesimae*, tedy čas čtyřiceti dní. Jak vyplnit tuto dobu něčím, co dá těmto dnům smysl? Jak nezůstat jen u občasného vynechání kávy, cukrovinek či televize, i když i tyto aktivity postního odříkání jsou dobré? Tento rok bych byl rád,

kdybychom společně posílili dobré motivy správného smýšlení a z něho následného jednání.

Již na Popeleční středou jsem představil cyklus postních zamyšlení na téma ctnosti.

Co jsou to ctnosti? Řecké slovo pro ctnost je $\eta \alpha \rho \epsilon \tau \eta$ a latinské slovo je *virtus*. Oboje můžeme přeložit jako jakási pevnost, stálost či síla. Ctnost získáme učením a stává se něčím pro nás trvalým. Je to jako když se někdo učí hrát na klavír. Nějakou dobu mu to trvá, ale později plyně hraje z not, aniž by musel přemýšlet, kde je jaká klapka klaviatury. Nebo když se někdo učí řídit auto. Prvně je to pro člověka velká neznámá, jak a kdy zařadit a zároveň hlídat cestu, ale po nějaké době se jízda automobilem stane rutinou.

Ctnosti jsou podle katechismu získané a trvalé vnitřní dispozice člověka, které usměřují k dobrému jednání. Vnášejí řád i jakousi rutinu do prožívání našeho života (srov. *KKC* 1803,1804).

Už staří řečtí filozofové je vnímali jako základ správného jednání. Platon (4. stol. př. K.) hovoří o čtyřech ctnostech: moudrosti, mírnosti, statečnosti a spravedlnosti (*Ústava IV*, 427). Také v Písmu svatém čteme:

„Proto také vynaložte všecku snahu na to, abyste ke své víře připojili ctnost, k ctnosti poznání, k poznání zdrženlivost, ke zdrženlivosti trpělivost, k trpělivosti zbožnost, ke zbožnosti bratrskou náklonnost a k bratrské náklonnosti lásku. Máte-li tyto vlastnosti a rozhojňují-li se ve vás, nezůstanete v poznání našeho Pána Ježíše Krista nečinní a bez ovoce. Komu však scházejí, je slepý, krátkozraký a zapomněl na to, že byl očištěn od svých starých hříchů“ (*2Petr* 1,5-9; srov. *Flp* 4,8).

Dnes budeme hovořit o ctnosti spravedlnosti.¹

Profesor Wolf, nejvyšší představený přes 800 benediktinských opatství po celém světě, začíná úvahu o spravedlnosti příkladem z rušných římských silnic. Pro mnohé řidiče by římský provoz mohl být skutečným hororem, ne však pro něho: „Nikde na světě není tak dobře patrná rovnováha mezi ‘žít‘ a ‘nechat žít‘.“ Zvlášť na Piazza Venezia v centru města. Představme si velkou tlačenicí, hustý provoz, neustálé troubení římských řidičů příjíždějících na náměstí z nespočet k němu přilehlých uliček. Autor říká: „Když se někdo přede mnou snaží vyjet z boční ulice a chce se zařadit do hlavního proudu, pustím ho. Kvůli tomu mě neubude. A samozřejmě se znovu rozjedu a nepustím před sebe dalších pět aut. Taky mám právo dostat se dopředu.“ Pravidlo: „Žít a nechat žít.“ Policisté, kteří řídí plynulost provozu na Piazza Venezia

¹ Materiál čerpáme z publikace Notkera WOLFA, *Sedm hlavních ctností*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2011. s. 28-49.

se stali tak známými a uznávanými zvládat celodenní nával a zmatek, že v době konání olympijských her v Montrealu (1976), byli povoláni řídit provoz v tomto kanadském olympijském městě. V novinách té doby stálo: Římští policisté se v Kanadě nejprve nestačili divit, jak je dopravní provoz pěkně uspořádán a jak může probíhat tak klidně. Když, ale došlo na krizové situace, byli povoláni svými kolegy do akce. Zářili štěstím, že mohou suverénně uplatnit svůj smysl pro zmatek a nepřehledné situace usměrnit. „Žít a nechat žít“

V čem je zde spravedlnost? Uznat právo druhému na existenci a zároveň trvat na tom, že také já jsem lidská osoba. „Žít a nechat žít.“

Na spravedlnost ve smyslu „žít a nechat žít“ se můžeme podívat ještě jinak. K tomu, aby dobře fungovala společnost je potřeba dobrých zákonů. Jenomže nelze všechno do zákonů vměstnat. Autor dává další příklad. Když byl ještě v Německu opatem kláštera, byla u nich ubytována rodina kurdských běženců na šest let. Zároveň v té době se velmi zpřísnilo státní nařízení o azylantech. Opat Wolf stál před rozhodnutím, zda-li je má vydat policii podle striktního výkladu zákonů. Na to byl před branami kláštera zatčen otec kurdské rodiny a došlo k setkání s úřady. Otec Wolf intervenoval u tehdejšího ministra vnitra Becksteina, který byl v azylové politice zastáncem tvrdé linie. Otec Wolf zatlačil na jeho křesťanské svědomí: „Budete-li chtít jednat podle zákona, máte pravdu. Ale když pošlete toho otce rodiny zpátky do Turecka, je to začátek konce celé rodiny. Musí přece existovat nějaká alternativa k takové zkáze.“ Ministr byl zároveň členem synodální rady evangelické církve a dobře si uvědomoval tento rozpor. Nakonec se i pro pana ministra otevřela cesta, jak těm lidem dopomoci k právu a spravedlnosti v mezích zákona. Pro rodinu našli nový azyl v jiné evropské zemi, tehdy v Polsku.

Autor poznamenává: všude se najdou zastánci tzv. tvrdých linií, bohužel jim ctnost spravedlnosti není vlastní a většinou také ne ani ctnost moudrosti. Je třeba vnímat tzv. studenou spravedlnost, která však štěstí ani jistotu člověku nepřináší. „Žít a nechat žít.“ Spravedlnost bez milosrdenství se stává krutostí, kázal svatý Tomáš Akvinský, největší filozof středověku.

Spravedlnost usměrňuje základní vzájemné vztahy. Musí proto obsahovat lidskost a lásku k jednotlivcům.

Studené spravedlnost se podobá přístupu mnohých manažerů velkých podniků. Mají domluveny nasmlouvané platy i odměny. A nejednou je vyžadují i tehdy, když se podnik topí v dlužích, kam ho přivedli. To je studená smluvní spravedlnost, vedle propuštěných dělníků, na které již firma nemá finance. V jejich smlouvách se o ničem takovém nemluvilo, také studená spravedlnost, bez lásky, bez odpovědnosti.

Indikátorem spravedlnosti jsou děti a mladí lidé. Ti spravedlnost prožívají jako emoci. Autor byl na návštěvě u jedné rodiny. Mladí chlapci byli velkými fanoušky fotbalu. Při mistrovství světa však znechuceně odešli od televize při zápasu s Anglií, když rozhodčí neuznal podle nich jasný gól. Ač fandili svému německému týmu, který vyhrával, nespravedlnost jim zápas znechutila. Mladí lidé musí během dospívání zažít hodně hořkosti a naučit se překonávat revoltu, protože spravedlnosti nelze docílit nikdy absolutně a už vůbec ne násilím, nelze pro spravedlnost jít přes mrtvolu a vynucovat ji bombou nebo terorem.

Nikdo není ani bílý ani černý. Svitavský rodák Oskar Schindler zachránil za války život tisícovce židů. Stát Izrael mu po válce přiznal titul „spravedlivý mezi národy“. Kdo však znal jeho život (film Stevena Spielberga *Schindlerův seznam*, 1993) ví, že to byl nevázaný požitkář, kšeftář a nijak se neštilil obchodovat s nacisty. Ovšem v určitém okamžiku poznal, co jako

člověk musí udělat. Naopak člověk důstojný a spravedlivý se může skrze křivdu a slepou spravedlnosti stát člověkem msty, jak jsme mohli vidět ve filmu *Bohéma*. Postava bývalého vězně koncentračního tábora se domáhala nespravedlivého a mocí vynuceného potrestání českého krále komiků Vlasty Buriana.

Celé světové dějiny jsou prošívané nespravedlností a v mnoha případech ji nelze vymáhat, aby to nezpůsobilo ještě více zla. Severoameričtí indiáni, kdyby chtěli uplatnit spravedlnost, museli by vyhnat všechny přistěhovalce z jejich historicky vlastního území v USA. Opat Wolf hovoří, že si mu mnozí Afričané stěžují na kolonizátory. On jim odpovídá, že také Evropa nad Alpami byla kolonizována kdysi Římany a nebylo všechno špatné. Od té doby jsou na našich územích vybudovány dodnes funkční stezky a cesty, pěstuje se zde vinná réva a proniklo sem římské právo. V mnoha případech by striktní nastolování naprosté spravedlnosti vyvolalo katastrofu. „Fiat justitia, pereat mundus- nechť je právo (jenom) a zanikne svět.“ Jako jediné možné se jeví vzájemné odpuštění, přiznání vin, osvobození se od zla minulosti bez působení zla jiným.

Spravedlnost se tedy vždy pojí s láskou, milosrdenstvím, k zohlednění konkrétní osoby. Milosrdenství neznámá tolerovat nepravost či nespravedlnost. Je třeba vyhlásit i nulovou toleranci proti závažným věcem. Rodiče musí být nulově tolerantní proti závislosti svých dětí na drogách, automatech, na bezbožnosti. Stát zase vůči zruďným činům na dětech, starých apod. Ale i zde platí: Hřích nenávidí, ale hříšníka miluje. I on má právo na to být lepším.

Spravedlnost nelze vykládat v úzce právnickém smyslu. Spravedlnost je víc, než jen dodržování zákonů. Musí se orientovat na konkrétního člověka. Chtít jeho dobro. Není v silách člověka nastolit univerzální spravedlnost. Ale všude tam kde jsme, můžeme alespoň o kousíček přispět k lepšímu světu. Neneseme odpovědnost za celý svět, ale za své nejbližší okolí ano.

Svatý Řehoř z Nyssy říká: Už pouhá touha po spravedlnosti je pozváním ke šťastnému životu. Ačkoli hlad po spravedlnosti tady na zemi nebude nikdy zcela utišen, touha dosáhne svého naplnění na věčnosti.

„Blahoslavení, kdo žízní a lační po spravedlnosti, neboť oni budou nasyceni“ (*Mt 5,6*).